

HB
ATELIER
delen | informeren | creëren

Basisondersteuning meer- en hoogbegaafde leerlingen

Factsheet **Nog te bespreken met de trajectbegeleiders**

Ambitie

Meer- en hoogbegaafde leerlingen¹, zo'n 10% van alle leerlingen, zijn leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte. Binnen deze doelgroep zien we veel verschillen. Zo zijn er bijvoorbeeld HB-leerlingen die onderpresteren en/of last hebben van sociaal-emotionele problemen. 80-90% van deze leerlingen heeft een ondersteuningsbehoefte waarbij de ondersteuning binnen de *basisondersteuning* vormgegeven kan worden. Eén van onze ambities de komende vier jaar is daarom dat alle scholen een kwalitatief goed aanbod garanderen aan deze leerlingen. Dat betekent dat voor alle scholen duidelijk is wat we onder basisondersteuning verstaan op het gebied van meer-en hoogbegaafdheid, hoe het aanbod eruit ziet en voor welke leerlingen dit bedoeld is.

Bij de verschillende schoolbesturen werken al hoogbegaafdheidsspecialisten. Zij hebben samen het handboek Basisondersteuning meer- en hoogbegaafde leerlingen geschreven. Deze factsheet is daar een verkorte versie van. Wil je meer informatie, sla het handboek er dan ook nog eens op na.

Doelgroepdefinitie

Wij sluiten aan bij de werkdefinitie van HB-leerlingen zoals het SLO die hanteert:

Kenmerk	Toelichting
Sterk potentieel	(Hoog)begaafde leerlingen beschikken over een in aanleg aanwezig potentieel om tot uitzonderlijke prestaties te komen, behorend bij de beste 10%, op één of meerdere begaafdheidsgebieden.
Dynamisch	De ontwikkeling van talent is een langdurig en dynamisch proces. Zowel persoonlijkheidseigenschappen als de interactie met de omgeving zijn mede bepalend voor de mate waarin het aanwezige potentieel tot zijn recht komt.
Creatief denkvermogen	Een (hoog)begaafde leerling beschikt over een hoge intelligentie in combinatie met een creatief denkvermogen.
Intrinsieke motivatie	Er is sprake van een intrinsiek motivatie (doorzettingsvermogen) om een taak te volbrengen, wat zich onder andere uit in een sterke gedrevenheid wanneer iets hun interesse heeft.
Domein-specifiek	(Hoog)begaafdheid is domeinspecifiek.

¹ Voor de leesbaarheid hanteren we in deze factsheet de term HB-leerlingen. Daarmee bedoelen we meer- en hoogbegaafde leerlingen.

Kenmerk	Toelichting
Meer-dimensioneel	(Hoog)begaafdheid is geen eendimensionaal begrip dat is uit te drukken in een criterium als een IQ-"score" > 130. Een hoge score is wel een sterke indicatie van een hoge intelligentie, maar een lagere score sluit dit niet uit. (Hoog)begaafdheid omvat in ieder geval meer dan een hoge intelligentie en intelligentie omvat meer dan een IQ-test meet.
Kenmerken begaafdheid	Op een gemiddelde populatie heeft 10% van de leerlingen kenmerken die kunnen duiden op (hoog)begaafdheid, waaronder indicaties die duiden op een hoge intelligentie.
Zijnskenmerken	De kenmerken die het zijn van een begaafd kind bepalen, zijn: de lat automatisch hoog leggen, kritische instelling, groot rechtvaardigheidsgevoel en gevoeligheid.

De uitgangspunten

De volgende uitgangspunten vinden we belangrijk voor de ontwikkeling van HB-leerlingen:

1. Talentontwikkeling is een resultaat van aanleg en omgeving. De leerkracht doet ertoe!
2. Er zijn HB-leerlingen die hoge prestaties laten zien. Maar er zijn ook leerlingen die de potentie hebben om tot goede prestaties te komen, maar het (nog) niet laten zien. Toetsresultaten zijn dus niet leidend.
3. Bij talentontwikkeling hoort ook aandacht voor leren leren. Denk hierbij aan leren plannen, doorzetten, reflecteren en omgaan met tegenslag.
4. Talentontwikkeling gaat samen op met wilskrachtontwikkeling: de wil om te leren.
5. Bij talentontwikkeling is het belangrijk om eerst doelen voor de HB-leerling te stellen. Daar stemmen we het onderwijsaanbod en de -begeleiding op af. Hier horen inhoudelijke en vaardigheidsdoelen bij, zoals leren leren, strategieën toepassen, executieve functies en sociale competenties.

Bouwstenen voor de basisondersteuning

Binnen ons samenwerkingsverband hebben we afgesproken welke bouwstenen belangrijk zijn binnen de basisondersteuning. Met deze bouwstenen kan een school zorgdragen voor een passend aanbod en goede ontwikkeling van HB-leerlingen. Het belangrijkste is dat de leerkracht binnen de school hier aandacht voor heeft. En dat ook teams regelmatig de tijd nemen om hierin samen op te trekken en van elkaar te leren.

Belangrijke bouwstenen zijn:

- de begeleiding van HB-leerlingen wordt als normaal ervaren;
- het doel van het onderwijs aan HB-leerlingen is verankerd in het schoolplan;
- de schoolleiding heeft zicht op de competenties met betrekking tot het onderwijs aan HB-leerlingen;
- de taken en rollen die betrekking hebben op het passend aanbod aan HB-leerlingen zijn beschreven;
- is er een protocol/beleidsplan voor het onderwijs aan HB-leerlingen, inclusief protocol/beleid rondom versnellen;
- er is specialistische kennis op school beschikbaar;
- leerkrachten hebben voldoende kennis over wat (hoog)begaafdheid is en welke onderwijsbehoefte de leerlingen hebben;
- de dagelijkse praktijk strookt met het doel;
- er is een vaste procedure voor het signaleren van hoogbegaafdheid;
- het klassenmanagement is zo ingericht dat er ruimte is voor instructie aan HB-leerlingen. Het IGD plus model is een voorbeeld van een model, waarmee de leerkracht tijd vrij kan maken;
- de lesstof wordt structureel compact aangeboden;
- er wordt doelgerichte en structurele verrijkingsstof aangeboden;
- contact (eventueel groepsoverstijgend) met ontwikkelingsgelijken is mogelijk;
- er is aandacht voor de rol van de ouders bij het herkennen en/of signaleren van (hoog)begaafdheid en de begeleiding van de HB-leerlingen wordt goed met ouders afgestemd;
- aandacht voor HB-leerlingen vormt een deel van de dagelijkse onderwijspraktijk;
- leerkrachten blijven met een kritische blik kijken naar de wijze waarop ze signaleren en diagnosticeren.

Signaleren

Om passend onderwijs aan HB-leerlingen te kunnen bieden is het belangrijk om goed te kunnen signaleren. Binnen de scholen van ons samenwerkingsverband:

- worden HB-leerlingen gesignaleerd door school (leerkracht en/of intern begeleiders/coördinator hoogbegaafdheid) én ouders;
- is er structureel en planmatig aandacht voor het signaleren van HB-leerlingen;
- wordt er gebruikgemaakt van een signaleringsinstrument, waarmee leerkrachten handvatten krijgen bij het signaleren;
- vindt men het belangrijk dat kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong al vroeg worden herkend.

Versnellen

Versnellen is een onderwijsaanpassing voor HB-leerlingen met een grote ontwikkelingsvoorsprong. Wanneer een leerling een grote didactische voorsprong heeft en aanpassingen zoals compacten en verrijken onvoldoende zijn om onderwijs op maat te bieden, kan gekeken worden naar mogelijkheden voor het versnellen.

Versnellen kent meerdere vormen:

- vervroegd instromen in groep 1;
- overslaan van een groep;
- doorlopen van meerdere groepen in een schooljaar;
- versnellen voor een bepaald vak;
- versnellen in combinatie met compacten en verrijken.

Let op: alleen versnellen is niet genoeg als onderwijsaanpassing. Aanpassingen van de (leer)doelen en het onderwijsaanbod blijven nodig.

Vragen?

Wil je meer informatie over meer- en hoogbegaafdheid of heb je vragen? Neem dan contact op met het steunpunt HB van ons samenwerkingsverband. Ons mailadres is: hoogbegaafdheid@swvpo3006.nl.

Noot: De informatie in deze factsheet is mede gebaseerd op kennis uit vakliteratuur en online bronnen. Voor een volledige bronnenlijst verwijzen we je naar het Handboek Plusklassen binnen SWVPO 3006.